Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

z 5. mája 2022*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Článok 20 ZFEÚ – Občianstvo Európskej únie – Občan Únie, ktorý nikdy nevyužil svoje právo na voľný pohyb – Žiadosť o povolenie na pobyt rodinného príslušníka, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny – Zamietnutie – Povinnosť občana Únie mať dostatočné zdroje – Povinnosť manželov žiť spolu – Maloleté dieťa, ktoré je občanom Únie – Vnútroštátne právne predpisy a prax – Účinné využívanie podstaty práv priznaných štátnym príslušníkom Únie – Zbavenie“

V spojených veciach C-451/19 a C-532/19,

ktorej predmetom sú dva návrhy na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podané rozhodnutiami Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha (Vyšší súd Kastília-La Mancha, Španielsko) z 29. apríla 2019 a 17. júna 2019 a doručené Súdnemu dvoru 12. júna 2019 a 11. júla 2019, ktoré súvisia s konaniami:

Subdelegación del Gobierno en Toledo

proti

XU (C-451/19),

QP (C-532/19),

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predseda štvrtej komory C. Lycourgos (spravodajca), sudcovia S. Rodin, J.-C. Bonichot, L. S. Rossi a O. Spineanu-Matei,

generálny advokát: P. Pikamäe,

tajomník: Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– španielska vláda, v zastúpení: pôvodne M. J. Ruiz Sánchez a S. Jiménez García, neskôr M. J. Ruiz Sánchez, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: španielčina.

– Európska komisia, v zastúpení: J. Baquero Cruz a E. Montaguti, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 13. januára 2022,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrhy na začatie prejudiciálneho konania sa týkajú výkladu článku 20 ZFEÚ.

2 Tieto návrhy boli podané v rámci dvoch sporov jednak medzi Subdelegación del Gobierno en Toledo (zastúpenie vlády v Tolede, Španielsko) (ďalej len „zastúpenie vlády“) a XU a jednak medzi zastúpením vlády a QP, týkajúcich sa rozhodnutia, ktorým zastúpenie vlády zamietlo žiadosti podané v prospech XU a QP o udelenie povolenia na pobyt rodinného príslušníka občana Európskej únie.

Právny rámec

Právo Únie

3 Článok 2 smernice Rady 2003/86/ES z 22. septembra 2003 o práve na zlúčenie rodiny (Ú. v. EÚ L 251, 2003, s. 12; Mim. vyd. 19/006, s. 224) stanovuje:

„Na účely tejto smernice:

…

c) ‚garant‘ je štátny príslušník tretej krajiny oprávnene sa zdržiavajúci v členskom štáte, ktorý žiada alebo rodinní príslušníci ktorého žiadajú o zlúčenie rodiny, aby s ním boli spojení;

…“

4 Článok 3 tejto smernice stanovuje:

„1. Táto smernica sa uplatňuje v prípade, keď je garant držiteľom povolenia na pobyt vydaného členským štátom na obdobie jedného roka alebo dlhšie, a má dostatočné vyhliadky na získanie povolenia na trvalý pobyt, ak sú rodinní príslušníci jeho rodiny štátnymi príslušníkmi tretej krajiny akéhokoľvek postavenia.

…

3. Táto smernica sa nevzťahuje na rodinných príslušníkov občanov únie.

…“

5 Podľa článku 4 ods. 1 uvedenej smernice:

„Členské štáty povolia vstup a pobyt podľa tejto smernice a za predpokladu splnenia podmienok ustanovených v kapitole IV, ako aj článku 16, týmto rodinným príslušníkom:

…

c) maloletým deťom garanta vrátane osvojených detí garanta, keď sú v jeho starostlivosti a sú od neho závislé. Členské štáty môžu povoliť zlúčenie detí, ktorých starostlivosť je zdieľaná za predpokladu, že druhá strana, podieľajúca sa na starostlivosti, dala svoj súhlas;

…“

Španielske právo

6 Článok 32 Ústavy stanovuje:

„1. Muž a žena majú právo uzavrieť manželstvo, pričom majú úplnú právnu rovnosť.

2. Zákon upraví formy manželstva, vek a spôsobilosť manželov na uzavretie manželstva, práva a povinnosti manželov, dôvody rozluky alebo zániku a ich účinky.“

7 Článok 68 Código Civil (Občiansky zákonník) stanovuje:

„Manželia sú povinní žiť spolu, musia si byť verní a vzájomne si pomáhať. Okrem toho sa musia podieľať na zodpovednosti za domácnosť, ako aj starostlivosti o predkov a potomkov a iné osoby, ktoré sú na nich závislé.“

8 Článok 70 tohto zákonníka stanovuje:

„Manželia na základe vzájomnej dohody určia miesto svojho bydliska a v prípade nezhody o tejto otázke rozhodne súd, ktorý zohľadní záujem rodiny.“

9 Podľa článku 110 uvedeného zákonníka:

„Otec a matka, aj keď nevykonávajú rodičovské práva a povinnosti, sú povinní starať sa o svoje maloleté deti a majú voči nim vyživovaciu povinnosť.“

10 Článok 154 Občianskeho zákonníka znie:

„Neosamostatnení maloletí podliehajú právam a povinnostiam ich rodičov.

…“

11 Článok 1 Real Decreto 240/2007, sobre entrada, libre circulación y residencia en España de ciudadanos de los Estados miembros de la Unión Europea y de otros Estados parte en el Acuerdo sobre el Espacio Económico Europeo (kráľovský dekrét č. 240/2007 o vstupe, voľnom pohybe a pobyte občanov členských štátov Európskej únie a iných štátov, ktoré sú zmluvnými stranami

Dohody o Európskom hospodárskom priestore, v Španielsku) zo 16. februára 2007 (BOE č. 51 z 28. februára 2007), v znení uplatniteľnom v spore vo veci samej (ďalej len „kráľovský dekrét č. 240/2007“), stanovuje:

„1. Tento kráľovský dekrét upravuje podmienky uplatňovania práva na vstup a odchod, voľný pohyb, pobyt, trvalý pobyt a prácu v Španielsku pre štátnych príslušníkov ostatných členských štátov Európskej únie a ostatných štátov, ktoré sú zmluvnými stranami Dohody o Európskom hospodárskom priestore, ako aj obmedzenia vyššie uvedených práv z dôvodov verejného poriadku, verejnej bezpečnosti alebo verejného zdravia.

2. Obsahom tohto kráľovského dekrétu nie sú dotknuté ustanovenia osobitných zákonov a medzinárodných zmlúv, ktorých je [Španielske kráľovstvo] zmluvnou stranou.“

12 Článok 2 tohto kráľovského dekrétu stanovuje:

„Tento kráľovský dekrét sa za podmienok v ňom stanovených vzťahuje aj na ďalej uvedených rodinných príslušníkov štátneho príslušníka iného členského štátu Európskej únie alebo iného štátu, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore, bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť, ktorí ho sprevádzajú alebo sa k nemu pripájajú:

a) manžel/manželka, ak nedošlo k dohode alebo vyhláseniu neplatnosti manželstva, rozvodu alebo rozluke;

…

c) priami potomkovia tejto osoby, ako aj potomkovia manžela/manželky alebo registrovaného partnera tejto osoby, ktorí nedovŕšili vek 21 rokov alebo prekračujú túto vekovú hranicu a sú na nej závislí alebo nemajú spôsobilosť na právne úkony, za predpokladu, že nedošlo k dohode alebo vyhláseniu neplatnosti manželstva, rozvodu alebo rozluke alebo zrušeniu zápisu registrovaného partnerstva;

…“

13 Podľa článku 7 uvedeného kráľovského dekrétu:

„1. Všetci občania Únie alebo štátni príslušníci iného štátu, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore, majú právo na pobyt na území Španielskeho kráľovstva počas obdobia dlhšieho ako tri mesiace, ak:

…

b) majú dostatočné zdroje pre samých seba a svojich rodinných príslušníkov, aby sa nestali záťažou pre španielsky systém sociálnej pomoci počas obdobia ich pobytu, a ak majú komplexné krytie zdravotného poistenia v Španielsku, alebo

…

d) sú rodinnými príslušníkmi, ktorí sprevádzajú alebo sa pripájajú k občanovi Únie alebo iného štátu, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore, ktorý spĺňa podmienky uvedené v písm. a), b) alebo c).

2. Právo na pobyt stanovené v odseku 1 sa rozširuje na rodinných príslušníkov, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi členského štátu, ak sprevádzajú alebo sa pripájajú v Španielsku k občanovi Únie alebo iného štátu, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore, pod podmienkou, že takýto občan spĺňa podmienky uvedené v odseku 1 písm. a), b) alebo c).

…

7. Pokiaľ ide o dostatočné prostriedky na živobytie, nesmie sa stanoviť pevná suma, ale musí sa zohľadniť osobná situácia štátnych príslušníkov členského štátu Európskej únie alebo iného štátu, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore. V každom prípade táto suma nesmie byť vyššia ako úroveň finančných zdrojov, pod ktorou sú španielskym štátnym príslušníkom vyplácané dávky sociálnej pomoci, alebo ako minimálny dôchodok sociálneho zabezpečenia.“

14 Článok 8 ods. 1 toho kráľovského dekrétu stanovuje:

„Rodinní príslušníci štátneho príslušníka členského štátu Európskej únie alebo iného štátu, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore, uvedení v článku 2 tohto kráľovského dekrétu, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi niektorého z týchto štátov, sa môžu, ak ho sprevádzajú alebo sa k nemu pripájajú, zdržiavať v Španielsku počas obdobia dlhšieho ako tri mesiace a sú povinní požiadať o udelenie a získať ‚povolenie rodinného príslušníka občana Únie‘.“

Spory vo veciach samých a prejudiciálne otázky

Vec C-451/19

15 XU, ktorý má venezuelskú štátnu príslušnosť, sa narodil 19. septembra 2001 vo Venezuele. Matka XU, ktorá je venezuelskou štátnou príslušníčkou, je držiteľkou *Tarjeta de Residencia Comunitaria* (povolenie na pobyt v Spoločenstve) a žije so svojím dieťaťom v Španielsku od roku 2004.

16 Dňa 20. januára 2011 súd pre rodinné veci vo Venezuele zveril XU do osobnej starostlivosti matky.

17 Dňa 6. septembra 2014 uzavrela v El Viso de San Juan (Španielsko) matka XU manželstvo so španielskym štátnym príslušníkom, ktorý nikdy nevyužil svoje právo na voľný pohyb v rámci Únie.

18 Manželia žijú spolu v El Viso de San Juan od 12. decembra 2008. Dňa 24. júla 2009 sa z ich zväzku narodilo dieťa, ktoré je španielskym štátnym príslušníkom.

19 Dňa 28. septembra 2015 podal nevlastný otec XU v prospech XU žiadosť o udelenie povolenia na prechodný pobyt rodinného príslušníka občana Európskej únie v súlade s článkom 2 písm. c) kráľovského dekrétu č. 240/2007.

20 Táto žiadosť bola zamietnutá z dôvodu, že nevlastný otec XU nepreukázal, že disponuje dostatočnými finančnými zdrojmi pre seba a svojich rodinných príslušníkov, ako to vyžaduje článok 7 kráľovského dekrétu č. 240/2007. Bola pritom zohľadnená výlučne ekonomická situácia nevlastného otca XU.

21 Dňa 28. januára 2016 zastúpenie vlády potvrdilo zamietnutie žiadosti podanej nevlastným otcom XU. Tento nevlastný otec podal proti tomuto zamietavému rozhodnutiu žalobu na Juzgado de lo Contencioso-Administrativo nº 1 de Toledo (Provinčný správny súd č. 1 Toledo, Španielsko).

22 Uvedený súd vyhovel jeho žalobe s odôvodnením, že článok 7 kráľovského dekrétu č. 240/2007 sa v prejednávanej veci neuplatní, keďže nevlastný otec XU nikdy nevyužil svoje právo na pohyb v rámci Únie.

23 Zastúpenie vlády podalo odvolanie proti rozsudku uvedeného súdu na vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania.

24 Tento súd zdôrazňuje, že Tribunal Supremo (Najvyšší súd, Španielsko) v rozsudku z 1. júna 2010 rozhodol, že kráľovský dekrét č. 240/2007 sa uplatňuje na španielskych štátnych príslušníkov bez ohľadu na to, či využili svoje právo na voľný pohyb na území Únie, ako aj na ich rodinných príslušníkov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín.

25 Vnútroštátny súd sa pýta, či článok 20 ZFEÚ nebráni španielskej praxi, ktorá vyžaduje od španielskeho štátneho príslušníka, ktorý nikdy nevyužil svoje právo na voľný pohyb v rámci Únie a ktorý chce získať povolenie na pobyt pre dieťa, štátneho príslušníka tretej krajiny, svojej manželky, ktorá je štátnou príslušníčkou tretej krajiny a ktorá ho má v osobnej starostlivosti, aby preukázal, že má dostatočné finančné zdroje pre seba a svojich rodinných príslušníkov, aby sa nestal záťažou pre španielsky systém sociálnej pomoci, a že má komplexné krytie zdravotného poistenia. Konkrétne uvádza, že táto systematická požiadavka, bez možnosti prispôsobenia sa osobitným situáciám, by mohla byť v rozpore s týmto článkom 20, ak by viedla k tomu, že španielsky štátny príslušník musí opustiť územie Únie.

26 Vnútroštátny súd sa pritom domnieva, že by to tak mohlo byť vzhľadom na platnú španielsku právnu úpravu manželstva. Zdôrazňuje totiž, že právo na spolužitie vyplýva z minimálneho obsahu článku 32 Ústavy. Okrem toho články 68 a 70 Občianskeho zákonníka stanovujú, že manželia sú povinní žiť spolu, musia si byť verní a vzájomne si pomáhať a že na základe vzájomnej dohody si určia miesto pobytu manželov. Povinnosť manželov žiť spolu podľa španielskeho práva sa líši od jednoduchého rozhodnutia o účelnosti alebo pohodlí.

27 Podľa vnútroštátneho súdu by nebolo možné splniť tieto povinnosti, ak by legálny pobyt maloletého dieťaťa manželky španielskeho občana, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, závisel od ekonomických kritérií. Odmietnutie priznať XU právo na pobyt by viedlo k tomu, že jeho nevlastný otec by musel opustiť územie Únie so svojou manželkou, čo by bola jediná možnosť, ako dodržať povinnosť spolužitia manželov stanovenú vnútroštátnym právom. Na to, aby sa dospelo k takémuto záveru, nie je nevyhnutné, aby bolo možné súdnou cestou donútiť manželov, aby žili spolu.

28 Okrem toho odchod XU a jeho matky z územia Únie by prakticky ukladal nielen jej manželovi, ale rovnako aj maloletému dieťaťu, španielskemu štátnemu príslušníkovi pochádzajúcemu z ich zväzku, povinnosť opustiť územie Únie ako celok, aby v súlade s článkami 110 a 154 Občianskeho zákonníka mohli rodičia spoločne vykonávať svoje rodičovské práva a povinnosti k svojmu dieťaťu a plniť svoju vyživovaciu povinnosť.

29 Okrem toho sa vnútroštátny súd domnieva, že v rozpore s článkom 20 ZFEÚ je v každom prípade španielska prax spočívajúca v automatickom odmietnutí zlúčenia rodiny štátneho príslušníka tretej krajiny so španielskym štátnym príslušníkom, ktorý nikdy nevyužil svoje právo na voľný

pohyb, len z toho dôvodu, že tento štátny príslušník nemá dostatočné finančné zdroje, bez toho, aby orgány preskúmali, či medzi občanom Únie a štátnym príslušníkom tretej krajiny existuje taký vzťah závislosti, že v prípade odmietnutia udelenia odvodeného práva na pobyt tomuto štátnemu príslušníkovi tretej krajiny bude uvedený občan Únie v skutočnosti nútený opustiť územie Únie ako celok.

30 Vnútroštátny súd sa domnieva, že zastúpenie vlády odmietlo udeliť XU povolenie na pobyt len z dôvodu, že manžel jeho matky nemal dostatočné finančné zdroje bez toho, aby preskúmal osobitné okolnosti predmetného manželstva, ktoré preukazujú začlenenie do pracovného prostredia a vysoký stupeň integrácie všetkých rodinných príslušníkov v Španielsku, osobitne XU, ktorý sa dlhodobo zdržiava na španielskom území, kde navštevuje školy.

31 Za týchto podmienok Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha (Vyšší súd Kastília-La Mancha, Španielsko) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Môže vzhľadom na článok 68 Občianskeho zákonníka, ktorý stanovuje povinnosť manželov žiť spolu, požiadavka, aby španielsky štátny príslušník, ktorý nevyužil svoje právo na voľný pohyb, spĺňal podmienky uvedené v článku 7 ods. 1 kráľovského dekrétu č. 240/2007, nevyhnutné pre priznanie práva na pobyt maloletému dieťaťu jeho manželky, štátnej príslušníčky tretej krajiny, ktoré je tiež štátnym príslušníkom tretej krajiny, podľa článku 7 ods. 2 [tohto kráľovského dekrétu], v prípade nesplnenia týchto podmienok predstavovať porušenie článku 20 ZFEÚ, ak by v dôsledku odopretia tohto práva bol španielsky štátny príslušník nútený úplne opustiť územie Únie?

2. Odhliadnuc od uvedeného a od odpovede na predchádzajúcu otázku, s ohľadom na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie, okrem iného rozsudok z 8. mája 2018, K.A. a i. (Zlúčenie rodiny v Belgicku) (C-82/16, EU:C:2018:308), porušuje článok 20 ZFEÚ v každom prípade taká prax Španielskeho kráľovstva, ktorá spočíva v automatickom uplatňovaní právnej úpravy uvedenej v článku 7 kráľovského dekrétu č. 240/2007, v zmysle ktorej sa neudelí povolenie na pobyt občanovi tretej krajiny, maloletému dieťaťu manželky – štátnej príslušníčky tretej krajiny – občana Únie, ktorý nikdy nevyužil svoje právo na voľný pohyb (pričom títo manželia majú aj maloleté dieťa, ktoré je španielskym štátnym príslušníkom a tiež nikdy nevyužilo svoje právo na voľný pohyb), a to z jediného dôvodu, že občan Únie nespĺňa požiadavky uvedené v tomto ustanovení, bez toho, aby sa konkrétne a individuálne preskúmalo, či existuje medzi týmto občanom Únie a štátnym príslušníkom tretej krajiny taký vzťah závislosti, ktorý by z akéhokoľvek dôvodu a pri zohľadnení okolností prípadu naznačoval, že v prípade odopretia práva na pobyt štátnemu príslušníkovi tretej krajiny nemôže byť občan Únie oddelený od rodinného príslušníka, ktorý je od neho závislý, a musel by opustiť územie Únie, a to tým skôr v prípade, ak španielsky občan a jeho manželka, ktorá je štátnym príslušníkom tretej krajiny, sú tiež rodičmi maloletého dieťaťa, ktoré je španielskym štátnym príslušníkom a ktoré by tiež mohlo byť nútené opustiť územie Španielska spolu so svojimi rodičmi?“

Vec C-532/19

32 Dňa 25. septembra 2015 uzavrel QP, peruánsky štátny príslušník, manželstvo so španielskou občiankou, ktorá nikdy nevyužila svoje právo na voľný pohyb v rámci Únie. QP a jeho manželka sú rodičmi dcéry narodenej 11. augusta 2012, ktorá má španielsku štátnu príslušnosť.

33 Dňa 2. októbra 2015 podal QP žiadosť o udelenie povolenia na pobyt rodinného príslušníka občana Európskej únie, pričom k nej pripojil okrem iného pracovnú zmluvu na dobu neurčitú svojej manželky, ako aj rôzne výplatné pásky.

34 Počas skúmania spisu zastúpenie vlády poukázalo na existenciu troch odsúdení QP v trestných konaniach zo 7. septembra, 25. októbra a 16. novembra 2010, pričom prvé a tretie bolo dôsledkom vedenia motorového vozidla bez vodičského preukazu a druhé dôsledkom vedenia vozidla pod vplyvom alkoholu, a vyzvalo QP, aby sa vyjadril, čo aj urobil.

35 Dňa 14. decembra 2015 bola žiadosť QP zamietnutá zastúpením vlády s odôvodnením, že neboli splnené podmienky stanovené kráľovským dekrétom č. 240/2007, keďže dotknutá osoba má v Španielsku zápis v registri trestov a jeho manželka nemá dostatočné finančné zdroje pre seba a svojich rodinných príslušníkov. Zastúpenie vlády zohľadnilo iba príjmy manželky QP.

36 Dňa 1. februára 2016 zastúpenie vlády potvrdilo zamietnutie žiadosti podanej QP. QP podal proti tomuto rozhodnutiu žalobu na Juzgado de lo Contencioso-Administrativo nº 2 de Toledo (Provinčný správny súd č. 2 Toledo, Španielsko), ktorý jeho žalobe vyhovel.

37 Zastúpenie vlády podalo proti rozsudku tohto súdu odvolanie na vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania.

38 Vnútroštátny súd zdôrazňuje, že v dôsledku odmietnutia priznať QP právo na pobyt by jeho manželka bola nútená opustiť územie Európskej únie, keďže je to jediný spôsob, akým sa môže účinne uplatniť právo a splniť povinnosť spolužitia stanovené španielskym právom.

39 Okrem toho sa vnútroštátny súd domnieva, že zastúpenie vlády zamietlo žiadosť QP z dôvodu, že jeho manželka nemala dostatočné zdroje, bez toho, aby preskúmalo osobitné okolnosti predmetného manželstva. Na účely odmietnutia udeliť štátnemu príslušníkovi tretej krajiny povolenie na pobyt ako rodinnému príslušníkovi občana Únie Španielske kráľovstvo vychádzalo výlučne a automaticky z nedostatku vlastných prostriedkov na živobytie španielskeho štátneho príslušníka, čo ako také možno považovať za prax, ktorá je v rozpore s článkom 20 ZFEÚ.

40 Za týchto okolností Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha (Vyšší súd Kastília-La Mancha) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Môže vzhľadom na článok 68 Občianskeho zákonníka, ktorý stanovuje povinnosť manželov žiť spolu, požiadavka, aby španielska štátna príslušníčka, ktorá nevyužila svoje právo na voľný pohyb, spĺňala podmienky uvedené v článku 7 ods. 1 kráľovského dekrétu č. 240/2007, nevyhnutné pre priznanie práva na pobyt jej manželovi, štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, podľa článku 7 ods. 2 [tohto kráľovského dekrétu], v prípade nesplnenia týchto podmienok predstavovať porušenie článku 20 ZFEÚ, ak by v dôsledku odopretia tohto práva bola španielska štátna príslušníčka nútená úplne opustiť územie Únie?

2. Odhliadnuc od uvedeného a od odpovede na prvú otázku, s ohľadom na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie, okrem iného rozsudok z 8. mája 2018, K.A. a i. (Zlúčenie rodiny v Belgicku) (C-82/16 [EU:C:2018:308]), porušuje článok 20 ZFEÚ v každom prípade taká prax Španielskeho kráľovstva, ktorá spočíva v automatickom uplatňovaní právnej úpravy uvedenej v článku 7 kráľovského dekrétu č. 240/2007, v zmysle ktorej sa neudelí povolenie na pobyt rodinnému príslušníkovi občana Únie, ktorý nikdy nevyužil svoje právo na voľný pohyb, a to z dôvodu, že občan Únie nespĺňa požiadavky uvedené v tomto ustanovení, bez toho, aby sa

konkrétne a individuálne preskúmalo, či existuje medzi týmto občanom Únie a štátnym príslušníkom tretej krajiny taký vzťah závislosti, ktorý by z akéhokoľvek dôvodu a pri zohľadnení existujúcich okolností naznačoval, že v prípade odopretia práva na pobyt štátnemu príslušníkovi tretej krajiny nemôže byť občan Únie oddelený od rodinného príslušníka, ktorý je od neho závislý, a musel by opustiť územie Únie?“

41 Rozhodnutím predsedu Súdneho dvora zo 16. apríla 2020 boli veci C-451/19 a C-532/19 spojené na ďalšie konanie.

O prejudiciálnych otázkach

O druhej otázke vo veciach C-451/19 a C-532/19

42 Svojou druhou otázkou vo veciach C-451/19 a C-532/19, ktorú je potrebné preskúmať najprv, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 20 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby členský štát zamietol žiadosť o zlúčenie rodiny, ktorú podal v prospech štátneho príslušníka tretej krajiny rodinný príslušník občana Únie, ktorý má štátnu príslušnosť tohto členského štátu a ktorý nikdy nevyužil svoje právo na voľný pohyb, a to len z dôvodu, že tento občan Únie nemá pre seba a tohto rodinného príslušníka dostatočné finančné zdroje na to, aby sa nestal záťažou pre vnútroštátny systém sociálnej pomoci, bez toho, aby sa preskúmalo, či existuje taký vzťah závislosti medzi uvedeným občanom Únie a uvedeným rodinným príslušníkom, že v prípade odmietnutia priznania odvodeného práva na pobyt tomuto rodinnému príslušníkovi by bol tento občan Únie nútený opustiť územie Únie ako celok a bol by tak zbavený účinného využívania podstaty práv, ktoré mu priznáva jeho postavenie občana Únie.

43 V prvom rade je potrebné zdôrazniť, že právo Únie sa v zásade neuplatňuje na žiadosť o zlúčenie rodiny štátneho príslušníka tretej krajiny s jeho rodinným príslušníkom, štátnym príslušníkom členského štátu, ktorý nikdy nevykonal svoje právo na voľný pohyb, a preto v zásade nebráni právnej úprave členského štátu, podľa ktorej takéto zlúčenie rodiny podlieha podmienke dostatočných zdrojov, akou je podmienka opísaná v predchádzajúcom bode [rozsudok z 27. februára 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel občana Únie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 33].

44 V druhom rade však treba uviesť, že systematické ukladanie takejto podmienky bez akejkoľvek výnimky môže odopierať odvodené právo na pobyt, ktoré musí byť vo veľmi osobitných situáciách priznané podľa článku 20 ZFEÚ štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie [rozsudok z 27. februára 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel občana Únie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 34].

45 Existujú totiž veľmi osobitné situácie, v ktorých napriek skutočnosti, že sekundárne právo týkajúce sa práva na pobyt štátnych príslušníkov tretích krajín nie je uplatniteľné a dotknutý občan Únie nevyužil svoje právo voľný pohyb, musí byť právo na pobyt priznané štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, rodinnému príslušníkovi uvedeného občana, aby nedošlo k narušeniu potrebného účinku občianstva Únie, pokiaľ by v dôsledku odopretia takého práva bol občan Únie nútený opustiť územie Únie ako celok, čo by ho zbavilo možnosti účinne vyžívať podstatu práv, ktoré mu z jeho postavenia občana Únie vyplývajú [rozsudky z 8. marca 2011, Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124, body 42 až 44, a z 27. februára 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel občana Únie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 39].

46 Odmietnutie priznať právo na pobyt štátnemu príslušníkovi tretej krajiny však môže ohroziť potrebný účinok občianstva Únie len vtedy, keď medzi týmto štátnym príslušníkom tretej krajiny a občanom Únie, ktorý je jeho rodinným príslušníkom, existuje taký vzťah závislosti, ktorého dôsledkom je, že občan Únie je nútený sprevádzať dotknutého štátneho príslušníka tretej krajiny a opustiť územie Únie ako celok [rozsudky z 8. mája 2018, K.A. a i. (Zlúčenie rodiny v Belgicku), C-82/16, EU:C:2018:308, bod 52, ako aj z 27. februára 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel občana Únie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 40].

47 Z toho vyplýva, že štátny príslušník tretej krajiny sa môže domáhať priznania odvodeného práva na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ len vtedy, ak by v prípade nepriznania takého práva na pobyt musel tak tento štátny príslušník, ako aj občan Únie, ktorý je jeho rodinným príslušníkom, opustiť územie Únie. O priznaní takéhoto odvodeného práva na pobyt možno uvažovať len vtedy, ak štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, nespĺňa podmienky uložené na to, aby na základe iných ustanovení, a najmä na základe vnútroštátnej právnej úpravy uplatniteľnej na zlúčenie rodiny, získal právo na pobyt v členskom štáte, ktorého je uvedený občan štátnym príslušníkom [rozsudok z 27. februára 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel občana Únie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 41].

48 Ak sa však zistí, že štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, nemožno priznať nijaké právo na pobyt podľa vnútroštátneho práva alebo sekundárneho práva Únie, skutočnosť, že medzi týmto štátnym príslušníkom a týmto občanom Únie existuje taký vzťah závislosti, ktorý by viedol k povinnosti uvedeného občana Únie opustiť územie Únie ako celok v prípade, že rodinný príslušník, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, opustí uvedené územie, má za následok, že článok 20 ZFEÚ v zásade ukladá dotknutému členskému štátu povinnosť priznať tomuto štátnemu príslušníkovi tretej krajiny odvodené právo na pobyt [rozsudok z 27. februára 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel občana Únie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 42].

49 V treťom rade, hoci je pravda, že Súdny dvor už pripustil, že odvodené právo na pobyt vyplývajúce z článku 20 ZFEÚ nie je absolútne a že členské štáty môžu odmietnuť priznanie tohto práva za určitých osobitných okolností, nič to nemení na tom, že Súdny dvor tiež rozhodol, že článok 20 ZFEÚ neumožňuje členským štátom zaviesť výnimku z odvodeného práva na pobyt, ktorú tento článok zakotvuje a ktorá súvisí s požiadavkou, že dotknutý občan Únie musí disponovať dostatočnými zdrojmi. Odoprieť štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, odvodené právo na pobyt na území členského štátu, ktorého má tento občan štátnu príslušnosť, len z dôvodu, že tento občan nemá dostatočné finančné zdroje, hoci medzi uvedeným občanom a týmto štátnym príslušníkom tretej krajiny existuje taký vzťah závislosti, aký je opísaný v bode 46 tohto rozsudku, by totiž predstavovalo zásah do účinného využívania podstaty práv vyplývajúcich z postavenia občana Únie, ktorý by bol neprimeraný vo vzťahu k cieľu sledovanému takouto podmienkou finančných zdrojov, a to chrániť verejné financie dotknutého členského štátu [rozsudok z 27. februára 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel občana Únie), C-836/18, EU:C:2020:119, body 44 a 46 až 48].

50 Z toho vyplýva, že ak existuje vzťah závislosti v zmysle bodu 46 tohto rozsudku medzi občanom Únie a štátnym príslušníkom tretej krajiny, ktorý je jeho rodinným príslušníkom, článok 20 ZFEÚ bráni tomu, aby členský štát stanovil výnimku z odvodeného práva na pobyt, ktorú tento článok priznáva tomuto štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, len z dôvodu, že uvedený občan Únie nemá dostatočné zdroje [rozsudok z 27. februára 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel občana Únie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 49].

51 Preto povinnosť uložená občanovi Únie, aby mal dostatočné zdroje pre seba a svojho rodinného príslušníka, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, môže ohroziť potrebný účinok článku 20 ZFEÚ, ak by viedol k tomu, že uvedený štátny príslušník musí opustiť územie Únie ako celok a z dôvodu existencie vzťahu závislosti medzi týmto štátnym príslušníkom a občanom Únie ho tento občan Únie bude v skutočnosti nútený sprevádzať a v dôsledku toho tiež opustiť územie Únie [rozsudok z 27. februára 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel občana Únie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 50].

52 Napokon je potrebné vzhľadom na skutkové okolnosti vo veci C-532/19 pripomenúť, že článok 20 ZFEÚ nemá vplyv na možnosť členských štátov odvolávať sa na výnimku z uvedeného odvodeného práva na pobyt, ktoré vyplýva z tohto článku, spojenú s ochranou verejného poriadku a vnútornej bezpečnosti [rozsudky z 13. septembra 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, bod 81, a z 27. februára 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel občana Únie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 44].

53 Zamietnutie priznania práva na pobyt založené na tomto dôvode však nemôže byť odôvodnené výlučne záznamom v registri trestov dotknutej osoby. V prípade potreby môže vyplývať len z konkrétneho posúdenia všetkých relevantných okolností prejednávanej veci z hľadiska zásady proporcionality, základných práv, ktorých dodržiavanie Súdny dvor zabezpečuje, a prípadne najlepšieho záujmu dieťaťa dotknutého štátneho príslušníka tretej krajiny [pozri v tomto zmysle najmä rozsudky z 13. septembra 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, bod 85, ako aj z 8. mája 2018, K.A. a i. (Zlúčenie rodiny v Belgicku), C-82/16, EU:C:2018:308, bod 93]. Príslušný vnútroštátny orgán tak môže zohľadniť najmä závažnosť spáchaných porušení a stupeň prísnosti trestov, ako aj dĺžku obdobia medzi dátumom, kedy boli uložené, a dátumom, kedy tento orgán rozhoduje. Pokiaľ vzťah závislosti medzi týmto štátnym príslušníkom tretej krajiny a maloletým občanom Únie vyplýva zo skutočnosti, že prvý z nich je rodičom druhého, treba zohľadniť aj vek tohto dieťaťa a jeho zdravotný stav, ako aj jeho rodinnú a ekonomickú situáciu (rozsudky z 13. septembra 2016, CS, C-304/14, EU:C:2016:674, bod 42, a z 13. septembra 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, bod 86).

54 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy je potrebné na druhú otázku vo veciach C-451/19 a C-532/19 odpovedať tak, že článok 20 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby členský štát zamietol žiadosť o zlúčenie rodiny, ktorú podal v prospech štátneho príslušníka tretej krajiny rodinný príslušník občana Únie, ktorý má štátnu príslušnosť tohto členského štátu a ktorý nikdy nevyužil svoje právo na voľný pohyb, a to len z dôvodu, že tento občan Únie nemá pre seba a tohto rodinného príslušníka dostatočné finančné zdroje na to, aby sa nestal záťažou pre vnútroštátny systém sociálnej pomoci, bez toho, aby sa preskúmalo, či medzi uvedeným občanom Únie a uvedeným rodinným príslušníkom existuje taký vzťah závislosti, že v prípade odmietnutia priznania odvodeného práva na pobyt tomuto rodinnému príslušníkovi by bol tento občan Únie nútený opustiť územie Únie ako celok a bol by tak zbavený účinného využívania podstaty práv, ktoré mu priznáva jeho postavenie občana Únie.

O prvej otázke vo veci C-532/19

55 Svojou prvou otázkou vo veci C-532/19 sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 20 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že vzťah závislosti, ktorý môže odôvodniť priznanie odvodeného práva na pobyt podľa tohto článku, existuje len z dôvodu, že štátna príslušníčka členského štátu, ktorá je plnoletá a nikdy nevyužila svoje právo na voľný pohybu, a jej manžel,

plnoletý štátny príslušník tretej krajiny, sú povinní žiť spolu v súlade s povinnosťami vyplývajúcimi z manželstva podľa práva členského štátu, ktorého je občianka Únie štátnym príslušníkom a v ktorom bolo toto manželstvo uzavreté.

56 Po prvé je potrebné pripomenúť, že na rozdiel od maloletých osôb, a tým viac, ak sú tieto maloleté osoby malými deťmi, dospelá osoba je v zásade schopná existovať nezávisle od svojich rodinných príslušníkov. Z toho vyplýva, že uznanie vzťahu závislosti medzi dvoma dospelými osobami, členmi tej istej rodiny, ktorý by mohol založiť odvodené právo na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ, je možné len vo výnimočných prípadoch, v ktorých vzhľadom na všetky relevantné okolnosti nemôže byť dotknutá osoba odlúčená od svojho rodinného príslušníka, od ktorého je závislá [rozsudky z 8. mája 2018, K.A. a i. (Zlúčenie rodiny v Belgicku), C-82/16, EU:C:2018:308, bod 65, ako aj z 27. februára 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel občana Únie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 56].

57 Z judikatúry Súdneho dvora tiež vyplýva, že samotná skutočnosť, že sa štátnemu príslušníkovi členského štátu môže zdať vhodné, aby s ním z ekonomických dôvodov alebo na účely zachovania jednoty rodiny na území Únie mohli rodinní príslušníci, ktorí nemajú štátnu príslušnosť členského štátu, žiť na území Únie, nestačí sama osebe k záveru, že občan Únie bude nútený opustiť územie Únie, ak mu takéto právo nebude priznané [rozsudky z 15. novembra 2011, Dereci a i., C-256/11, EU:C:2011:734, bod 68, ako aj z 27. februára 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel občana Únie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 57].

58 Existencia rodinného vzťahu, či už biologickej alebo právnej povahy, medzi občanom Únie a jeho rodinným príslušníkom, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, tak nemôže postačovať na odôvodnenie toho, aby uvedenému rodinnému príslušníkovi bolo na základe článku 20 ZFEÚ priznané odvodené právo na pobyt na území členského štátu, ktorého je občan Únie štátnym príslušníkom [rozsudky z 8. mája 2018, K.A. a i. (Zlúčenie rodiny v Belgicku), C-82/16, EU:C:2018:308, bod 75, ako aj z 27. februára 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel občana Únie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 58].

59 Súdny dvor tiež konštatoval, že zásada medzinárodného práva potvrdená v článku 3 protokolu č. 4 k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísanému v Ríme 4. novembra 1950, ktorú právo Únie nemôže vo vzťahoch medzi členskými štátmi porušovať, bráni tomu, aby členský štát odoprel svojim vlastným štátnym príslušníkom právo na vstup na svoje územie a pobyt na tomto území z akéhokoľvek dôvodu (rozsudok zo 4. decembra 1974, van Duyn, 41/74, EU:C:1974:133, bod 22). Keďže sa tak štátnym príslušníkom členského štátu priznáva na území tohto členského štátu bezpodmienečné právo na pobyt, členský štát nemôže legálne uložiť niektorému zo svojich štátnych príslušníkov povinnosť opustiť územie, aby najmä splnil povinnosti vyplývajúce z jeho manželstva bez toho, aby porušil túto zásadu medzinárodného práva [rozsudok z 27. februára 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel občana Únie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 60].

60 Preto aj za predpokladu, ako tvrdí vnútroštátny súd v súvislosti so španielskym právom, ak pravidlá členského štátu týkajúce sa manželstva ukladajú štátnemu príslušníkovi tohto členského štátu a jeho manželovi povinnosť spolu žiť, takáto povinnosť nikdy nemôže tohto štátneho príslušníka z právneho hľadiska nútiť opustiť územie Únie, pokiaľ by jeho manželovi, štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, nebolo udelené povolenie na pobyt na území uvedeného členského štátu. Vzhľadom na vyššie uvedené takáto zákonná povinnosť manželov žiť spolu sama osebe nestačí na preukázanie, že medzi nimi existuje taký vzťah závislosti, že tomuto občanovi Únie

ukladá v prípade odchodu jeho manžela mimo územia Únie povinnosť sprevádzať ho, a teda aj opustiť územie Únie [rozsudok z 27. februára 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel občana Únie), C-836/18, EU:C:2020:119, bod 61].

61 V každom prípade z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že povinnosť manželov žiť spolu, vyplývajúca zo španielskeho práva, nie je vymáhateľná súdnou cestou.

62 Vzhľadom na to treba v druhom rade uviesť, že z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vo veci C-532/19 tiež vyplýva, že občianka Únie a jej manžel, štátny príslušník tretej krajiny, sú rodičmi maloletého španielskeho štátneho príslušníka, ktorý nikdy nevyužil svoje právo na voľný pohyb v rámci Únie.

63 V súlade s ustálenou judikatúrou Súdneho dvora v rámci postupu spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdnym dvorom zakotveného v článku 267 ZFEÚ prislúcha Súdnemu dvoru poskytnúť vnútroštátnemu súdu užitočnú odpoveď, ktorá mu umožní rozhodnúť spor, ktorý prejednáva, a to tak, že zo všetkých informácií poskytnutých týmto súdom, a najmä z odôvodnenia návrhu vnútroštátneho súdu na začatie prejudiciálneho konania, abstrahuje tie prvky práva Únie, ktoré si vyžadujú výklad vzhľadom na predmet sporu (rozsudok z 22. apríla 2021, Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, body 49 a 50, ako aj citovaná judikatúra).

64 Preto treba ešte preskúmať, či sa má článok 20 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že vzťah závislosti, ktorý môže odôvodniť priznanie odvodeného práva na pobyt štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, môže existovať, pokiaľ tento štátny príslušník a jeho manželka, štátna príslušníčka členského štátu, ktorá nikdy nevyužila svoje právo na voľný pohyb, sú rodičmi maloletého štátneho príslušníka toho istého členského štátu, ktorý ešte nevyužili svoje právo na voľný pohyb.

65 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že Súdny dvor považoval na účely určenia, či odmietnutie priznať odvodené právo na pobyt rodičovi, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, dieťaťa, ktoré je občanom Únie, má pre toto dieťa za následok stratu účinného vyžívania podstaty práv, ktoré mu priznáva jeho postavenie tým, že ho v skutočnosti zaväzuje sprevádzať svojho rodiča, a teda opustiť územie Únie ako celok, za relevantnú otázku starostlivosti o dieťa, ako aj otázku, či právnu, finančnú alebo emocionálnu starostlivosť o toto dieťa zabezpečuje rodič, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny [rozsudky z 10. mája 2017, Chavez-Vilchez a i., C-133/15, EU:C:2017:354, bod 68, ako aj z 8. mája 2018, K.A. a i. (Zlúčenie rodiny v Belgicku), C-82/16, EU:C:2018:308, bod 70].

66 Konkrétnejšie na účely posúdenia rizika, či by dotknuté dieťa, ktoré je občanom Únie, bolo nútené opustiť územie Únie v prípade, že by jeho rodičovi, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, bolo odopreté odvodené právo na pobyt v dotknutom členskom štáte, prináleží určiť, či tento rodič vykonáva skutočnú rodičovskú starostlivosť a či existuje skutočný vzťah závislosti medzi nimi. V rámci tohto posúdenia musia príslušné orgány zohľadniť právo na rešpektovanie rodinného života, ako je formulované v článku 7 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“), pričom tento článok treba vnímať v spojení s povinnosťou zohľadniť najlepší záujem dieťaťa uznaný v článku 24 ods. 2 Charty, s ktorým sa prelína právo tohto dieťaťa na pravidelné udržiavanie osobných vzťahov a priamych stykov s jeho obidvoma rodičmi, ktoré je zakotvené v článku 24 ods. 3 Charty [pozri v tomto zmysle rozsudky z 1. júla 2010, Povse, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, bod 64, a z 8. mája 2018, K.A. a i. (Zlúčenie rodiny v Belgicku), C-82/16, EU:C:2018:308, bod 71, ako aj citovanú judikatúru].

67 Okolnosť, že druhý rodič, pokiaľ je občanom Únie, je skutočne schopný a pripravený vykonávať každodennú a efektívnu starostlivosť o dieťa, je relevantná, no sama osebe nie je dostatočná na to, aby bolo možné konštatovať, že medzi rodičom, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, a dieťaťom neexistuje taký vzťah závislosti, aby bolo toto dieťa nútené opustiť územie Únie v prípade, že by bolo tomuto štátnemu príslušníkovi tretej krajiny odopreté právo na pobyt. Takéto konštatovanie sa totiž musí v najlepšom záujme dotknutého dieťaťa zakladať na zohľadnení všetkých okolností prejednávanej veci, a to najmä jeho veku, fyzického a emočného vývoja, úrovne jeho citovej väzby tak s rodičom, ktorý je občanom Únie, ako aj s rodičom, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, a tiež rizika, ktoré by odlúčenie od tohto rodiča znamenalo pre citovú rovnováhu tohto dieťaťa [rozsudky z 10. mája 2017, Chavez-Vilchez a i., C-133/15, EU:C:2017:354, bod 72, ako aj z 8. mája 2018, K.A. a i. (Zlúčenie rodiny v Belgicku), C-82/16, EU:C:2018:308, bod 72].

68 To, či rodič, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, žije s maloletým dieťaťom, ktoré je občanom Únie, je jedným z relevantných faktorov, ktoré treba zohľadniť na účely stanovenia existencie vzťahu závislosti medzi nimi, ale nepredstavuje nevyhnutnú podmienku [rozsudok z 8. mája 2018, K.A. a i. (Zlúčenie rodiny v Belgicku), C-82/16, EU:C:2018:308, bod 73, ako aj citovaná judikatúra].

69 Navyše vzhľadom na to, čo bolo uvedené v bodoch 65 až 67 tohto rozsudku, pokiaľ maloletý občan Únie trvale žije so svojimi dvoma rodičmi a pokiaľ teda starostlivosť o toto dieťa, ako aj zákonnú, emocionálnu a finančnú starostlivosť oň denne zdieľajú obaja jeho rodičia, možno vychádzať z nevyvrátiteľnej domnienky, že existuje vzťah závislosti medzi týmto maloletým občanom Únie a jeho rodičom, ktorý je štátnym príslušníkom tohto tretieho štátu, a to bez ohľadu na skutočnosť uvedenú v bode 59 tohto rozsudku, že druhý rodič tohto dieťaťa má ako štátny príslušník členského štátu, na ktorého území má táto rodina bydlisko, bezpodmienečné právo zostať na území tohto členského štátu.

70 Zo všetkých predchádzajúcich úvah vyplýva, že na prvú otázku vo veci C-532/19 je potrebné odpovedať tak, že článok 20 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že na jednej strane vzťah závislosti, ktorý môže odôvodniť priznanie odvodeného práva na pobyt na základe tohto článku, nemôže existovať len z dôvodu, že plnoletá štátna príslušníčka členského štátu, ktorá nikdy nevyužila svoje právo na voľný pohyb, a jej plnoletý manžel, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, sú povinní žiť spolu v súlade s povinnosťami vyplývajúcimi z manželstva podľa práva členského štátu, ktorého je občianka Únie štátnym príslušníkom a v ktorom bolo manželstvo uzavreté, a na druhej strane, ak je občan Únie maloletou osobou, posúdenie existencie vzťahu závislosti, ktorý by mohol odôvodňovať priznanie odvodeného práva na pobyt podľa uvedeného článku rodičovi tohto dieťaťa, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, sa musí v najlepšom záujme dieťaťa zakladať na zohľadnení všetkých okolností prejednávanej veci. Ak tento rodič trvale žije s druhým rodičom, občanom Únie, tejto maloletej osoby, takýto vzťah závislosti sa považuje za nevyvrátiteľný.

O prvej otázke vo veci C-451/19

71 Svojou prvou otázkou vo veci C-451/19 sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 20 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že existuje vzťah závislosti, ktorý môže odôvodniť priznanie odvodeného práva na pobyt podľa tohto článku maloletému dieťaťu, štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorého matkou je manželka, štátna príslušníčka tretej krajiny, občana

Únie, ktorý nikdy nevyužil svoje právo na voľný pohyb, ak tento občan Únie a jeho manželka sú povinní žiť spolu v súlade s povinnosťami vyplývajúcimi z manželstva podľa práva členského štátu, ktorého je občan Únie štátnym príslušníkom a v ktorom bolo toto manželstvo uzavreté.

72 Na úvod je potrebné spresniť, že hoci sa XU po prijatí rozhodnutia vnútroštátneho súdu stal plnoletým, prípadné právo XU na udelenie povolenia na pobyt na základe článku 20 ZFEÚ by v každom prípade za obdobie, počas ktorého bol ešte maloletý, mohlo mať dôsledky presahujúce toto samotné priznanie, ako napríklad odškodnenie z dôvodu straty nároku na sociálne dávky, prípadne aj iného práva na pobyt na základe legálneho pobytu na španielskom území (pozri analogicky rozsudok z 13. septembra 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, bod 30). Preto skutočnosť, že XU je už plnoletý, nemôže byť relevantná na účely odpovede na prvú otázku vo veci C-451/19.

73 Po tomto spresnení treba v prvom rade zdôrazniť, že vzhľadom na to, že, ako bolo pripomenuté v bode 47 tohto rozsudku, odvodené právo na pobyt, ktoré možno priznať štátnemu príslušníkovi tretej krajiny na základe článku 20 ZFEÚ, má subsidiárny rozsah, prináleží vnútroštátnemu súdu, aby preskúmal, či by XU nemohlo prislúchať právo na pobyt na španielskom území na základe iného ustanovenia práva Únie.

74 S cieľom poskytnúť tomuto súdu užitočnú odpoveď treba najskôr uviesť, že z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že XU je dieťaťom štátnej príslušníčky tretej krajiny, ktorá má povolenie na pobyt na španielskom území, a že ku dňu zamietnutia žiadosti o povolenie na pobyt v prospech XU bol XU maloletý.

75 Vzhľadom na tieto skutočnosti prináleží vnútroštátnemu súdu, aby preskúmal, či XU nemohol mať k tomuto dátumu právo na pobyt na španielskom území na základe článku 4 ods. 1 písm. c) smernice 2003/86.

76 Ďalej treba zdôrazniť, že na rozdiel od toho, čo tvrdí španielska vláda pred Súdnym dvorom, samotná skutočnosť, že matka XU sa vydala za španielskeho štátneho príslušníka a že porodila dieťa so španielskou štátnou príslušnosťou, nemôže vylúčiť, že by mohlo byť XU priznané právo na pobyt na základe smernice 2003/86.

77 Ako totiž uviedol generálny advokát v bodoch 100 až 108 svojich návrhov, hoci je pravda, že článok 3 ods. 3 tejto smernice stanovuje, že táto smernica sa nevzťahuje na rodinných príslušníkov občana Únie, nič to nemení na tom, že vzhľadom na cieľ sledovaný uvedenou smernicou, ktorým je podporovať zlúčenie rodiny, a ochranu, ktorú táto smernica zamýšľa priznať štátnym príslušníkom tretích krajín, najmä maloletým osobám, uplatnenie tejto smernice v prospech maloletého štátneho príslušníka tretej krajiny nie je možné vylúčiť len z toho dôvodu, že jeho rodič, štátny príslušník tretej krajiny, je súčasne rodičom občana Únie narodeného zo zväzku so štátnym príslušníkom členského štátu (pozri analogicky rozsudok zo 6. decembra 2012, O a i., C-356/11 a C-357/11, EU:C:2012:776, bod 69).

78 Napokon je potrebné poznamenať, že ak v dotknutom členskom štáte nebola podaná žiadosť o zlúčenie rodiny podľa smernice 2003/86, čo sa zdá, že platí v tomto prípade, je orgánom tohto členského štátu naďalej umožnené, aby po prijatí žiadosti štátneho príslušníka tretej krajiny o priznanie odvodeného práva na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ udelili tomuto štátnemu príslušníkovi povolenie na pobyt na základe tejto smernice, ak sa ukáže, že uvedený štátny príslušník spĺňa podmienky priznania práva na zlúčenie rodiny zakotveného v tejto smernici.

79 V druhom rade za predpokladu, že XU nemá žiadne povolenie na pobyt na základe ustanovenia sekundárneho práva Únie alebo vnútroštátneho práva, treba preskúmať, či článok 20 ZFEÚ umožňuje priznanie odvodeného práva na pobyt v prospech tohto štátneho príslušníka tretej krajiny.

80 V tejto súvislosti treba zdôrazniť, ako bolo už uvedené v bode 70 tohto rozsudku, že samotná okolnosť, že podľa španielskeho práva sú matka XU a jej manžel povinní žiť spolu, nemôže zakladať vzťah závislosti medzi nimi v zmysle článku 20 ZFEÚ. Takáto okolnosť teda nemôže odôvodniť ani priznanie XU práva na pobyt na základe tohto článku.

81 Matka XU je pritom takisto matkou maloletého občana Únie, ktorý nikdy nevyužil svoje právo na voľný pohyb. Za týchto podmienok je potrebné ešte s ohľadom na článok 20 ZFEÚ preskúmať, či k dátumu zamietnutia žiadosti o udelenie povolenia na pobyt v prospech XU by jeho nútený odchod mohol viesť k tomu, že jeho matka by v skutočnosti musela opustila územie Únie ako celok z dôvodu vzťahu závislosti, ktorý by existoval medzi nimi, a či v prípade kladnej odpovede by v dôsledku odchodu matky XU bolo jej maloleté dieťa, ktoré je občanom Únie, v skutočnosti tiež nútené opustiť územie Únie ako celok z dôvodu vzťahu závislosti existujúceho medzi týmto občanom Únie a jeho matkou.

82 Z tohto hľadiska treba po prvé uviesť, že ku dňu zamietnutia žiadosti o udelenie povolenia na pobyt v prospech XÚ nebola vylúčená možnosť, že nútený odchod XU zo španielskeho územia by v skutočnosti prinútil jeho matku opustiť územie Únie ako celok. K tomuto dátumu bol totiž XU ešte maloletý a jeho matka ho mala v osobnej starostlivosti, takže nemožno vylúčiť, že k uvedenému dátumu existoval vzťah závislosti medzi týmito dvoma štátnymi príslušníkmi tretích krajín.

83 V tejto súvislosti, pokiaľ je tak ako v prejednávanej veci potrebné výnimočne preskúmať, či existuje vzťah závislosti medzi štátnymi príslušníkmi tretích krajín na účely uplatnenia článku 20 ZFEÚ, takéto posúdenie sa musí vykonať s prihliadnutím *mutatis mutandis* na kritériá uvedené v bodoch 65 až 69 tohto rozsudku, pričom však platí, že pokiaľ maloletému dieťaťu, štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, je zamietnuté udelenie povolenia na pobyt na území členského štátu a pokiaľ je tak vystavené riziku, že bude legálne nútené opustiť územie Únie ako celok, je potrebné preskúmať, či jeho rodič žijúci s ním v tomto členskom štáte bude v skutočnosti nútený ho sprevádzať. Analogicky k tomu, čo bolo uvedené v bode 67 tohto rozsudku, okolnosť, že jeho ďalší rodič môže skutočne prevziať starostlivosť o túto maloletú osobu z hľadiska zákonného, finančného a citového, a to tiež vo svojej krajine pôvodu, predstavuje v tejto súvislosti relevantnú skutočnosť, hoci sama osebe nepostačuje na vyvodenie záveru, že rodič žijúci na území uvedeného členského štátu by v skutočnosti nebol nútený opustiť územie Únie.

84 Po druhé za predpokladu, že by matka XU by bola v skutočnosti nútená opustiť územie Únie ako celok, aby sprevádzala XU, takýto odchod by mohol takisto nútiť jej maloleté dieťa, občana Únie, opustiť toto územie. Tak by to bolo v prípade, ak by bola konštatovaná existencia vzťahu závislosti medzi týmto občanom a jeho matkou na základe kritérií pripomenutých v bodoch 65 až 69 tohto rozsudku.

85 Preto ku dňu zamietnutia žiadosti XU o udelenie povolenia na pobyt by mohol nútený odchod XU zo španielskeho územia prakticky nútiť nielen jeho matku, štátnu príslušníčku tretej krajiny, ale aj jej druhé dieťa, občana Únie, opustiť územie Únie ako celok. Prináleží však vnútroštátnemu súdu, aby túto hypotézu overil. Ak sa potvrdí jej pravdivosť, potom s cieľom zabrániť tomu, aby bol tento

občan Únie v dôsledku svojho odchodu zbavený vyžívania podstaty práv, ktoré mu vyplývajú z jeho postavenia, malo by byť odvodené právo na pobyt priznané jeho nevlastnému bratovi XU na základe článku 20 ZFEÚ.

86 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy je potrebné na prvú otázku vo veci C-451/19 odpovedať tak, že článok 20 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že vzťah závislosti, ktorý môže odôvodniť priznanie odvodeného práva na pobyt podľa tohto článku maloletému dieťaťu, štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorého matkou je manželka, štátna príslušníčka tretej krajiny, občana Únie, ktorý nikdy nevyužil svoje právo na voľný pohyb, existuje, pokiaľ sa z tohto zväzku medzi týmto občanom Únie a jeho manželkou narodí dieťa, občan Únie, ktoré nikdy nevyužilo svoje právo na voľný pohyb a ktoré by bolo nútené opustiť územie Únie ako celok, ak by bolo maloleté dieťa, štátny príslušník tretej krajiny, nútené opustiť dotknutý členský štát.

O trovách

87 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

1. **Článok 20 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby členský štát zamietol žiadosť o zlúčenie rodiny, ktorú podal v prospech štátneho príslušníka tretej krajiny rodinný príslušník občana Únie, ktorý má štátnu príslušnosť tohto členského štátu a ktorý nikdy nevyužil svoje právo na voľný pohyb, a to len z dôvodu, že tento občan Únie nemá pre seba a tohto rodinného príslušníka dostatočné finančné zdroje na to, aby sa nestal záťažou pre vnútroštátny systém sociálnej pomoci, bez toho, aby sa preskúmalo, či medzi uvedeným občanom Únie a uvedeným rodinným príslušníkom existuje taký vzťah závislosti, že v prípade odmietnutia priznania odvodeného práva na pobyt tomuto rodinnému príslušníkovi by bol tento občan Únie nútený opustiť územie Európskej únie ako celok a bol by tak zbavený účinného využívania podstaty práv, ktoré mu priznáva jeho postavenie občana Únie.**

2. **Článok 20 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že na jednej strane vzťah závislosti, ktorý môže odôvodniť priznanie odvodeného práva na pobyt na základe tohto článku, nemôže existovať len z dôvodu, že plnoletá štátna príslušníčka členského štátu, ktorá nikdy nevyužila svoje právo na voľný pohyb, a jej plnoletý manžel, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, sú povinní žiť spolu v súlade s povinnosťami vyplývajúcimi z manželstva podľa práva členského štátu, ktorého je občianka Únie štátnym príslušníkom a v ktorom bolo manželstvo uzavreté, a na druhej strane, ak je občan Únie maloletou osobou, posúdenie existencie vzťahu závislosti, ktorý by mohol odôvodňovať priznanie odvodeného práva na pobyt podľa uvedeného článku rodičovi tohto dieťaťa, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, sa musí v najlepšom záujme dieťaťa zakladať na zohľadnení všetkých okolností prejednávanej veci. Ak tento rodič trvale žije s druhým rodičom, občanom Únie, tejto maloletej osoby, takýto vzťah závislosti sa považuje za nevyvrátiteľný.**

3. Článok 20 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že vzťah závislosti, ktorý môže odôvodniť priznanie odvodeného práva na pobyt podľa tohto článku maloletému dieťaťu, štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorého matkou je manželka, štátna príslušníčka tretej krajiny, občana Únie, ktorý nikdy nevyužil svoje právo na voľný pohyb, existuje, pokiaľ sa z tohto zväzku medzi týmto občanom Únie a jeho manželkou narodí dieťa, občan Únie, ktoré nikdy nevyužilo svoje právo na voľný pohyb a ktoré by bolo nútené opustiť územie Únie ako celok, ak by bolo maloleté dieťa, štátny príslušník tretej krajiny, nútené opustiť dotknutý členský štát.

Podpisy